

Ako si naši predkovia dorábali chlieb

Viac, ako písomné pamiatky, hovorí o prvopochiatkoch slovanskej minulosti na našom území archeologický výskum. Bruchaté hrnčeky, hrnce, misky tvarované v ruke, bez dekóru, alebo ozdobené rovnými linkami či vlnovkami, nemaľované a neglazované, dokladujú osídlenie Slovanov v Karpatskom oblúku už v 5. storočí n. l. O spôsobe života našich predkov veľavravne hovoria nálezy roľníckeho náradia zo 6. až 9. storočia a svedčia o tom, že už neboli nomádi, ale usadení roľníci a chovatelia.

Chlebom a soľou

Do Karpatskej kotliny Slovania prichádzali zo zakarpatských stepí. Našli pomerne vyludnenú krajinu, ktorú pred časom opustili germánske kmene a usídlili sa pozdĺž potokov a riek, lebo tam nachádzali úrodnú, ľahko spracovateľnú pôdu. Osídlili Východoslovenskú nížinu, sprašovú Trnavskú tabuľu, Ponitrie, Považie a Pohronie. Žili v rodových občinách v malých roztratených osadách s niekoľkými domcami. Neskôr sa osady premieňali na dediny.

Polia sprvu obrábali dreveným radlom, pretože pluh ešte nepoznali. Asi od 8. storočia radlo vylepšili železnou radlicou a ťažný dobytok zapriahali do pluhu alebo jarma. Statok neustajňovali, po celé vegetačné obdobie sa pásol na pastvinách, iba v zime ho zahnali na chránené miesta, takže nemali hnoj a teda polia ani nehnojili. Obrábali ich dovtedy,

pokým dávali akú-takú úrodu. Keď zožali viac buriny ako obilia, nechali role úhorom a presťahovali sa o kus ďalej. Vrátili sa po dvadsiatich až tridsiatich rokoch, keď pôda nadobudla starú silu. Ak však na nej začali siať už o päť či desať rokov, dávala slabšie výnosy, aj to iba dva až tri roky. Tento divoký trávopoľný systém kombinovali s vypaľovaním lesov a porastov, kde po prvé dva - tri roky získali z popoliska dobrú úrodu.

Podľa byzantských autorov Slovania poznali mnoho druhov plodín. Nájdené zuhoľnatené zrnká dokladajú, že vysievali proso, niekoľko druhov pšenice, jačmeň, raž, o niečo neskôr aj ovos, zo strukovín hrach, šošovicu a bôb. Pestovali aj olejnaté plodiny - repku, mak, ľan a konope a zo zeleniny predovšetkým kapustu, repu, cesnak, cibuľu, mrkvu, pastrnák, zeler, tekvice, uhorky, pestovali tiež ovocie, hlavne jablká, hrušky a na juhozápade prevzali rímsku tradíciu pestovania viniča.

Odjakživa bola základom výživy našich predkov obilná strava. Dopestovali také množstvá obilia, že s prebytkami mohli aj obchodovať a ich plné obilnice bývali aj cieľom vojnových prepádov. Archeológovia objavili mnoho 1 - 1,5 m hlbokých okrúhlych obilných jám.

Žatva bola vždy namáhavou prácou. V ranom stredoveku o to ťažšia, že roľníci kosu ešte nepoznali, obilie žali menšími železnými plochými kosákmi. Časť obilia zberali v nedozretom stave a pražili ho na tzv. pražmo, ktoré drvili na prípravu kaše alebo ho aj skladovali. Význam praslovanského zvyku uctiť si hostí chlebom a soľou pochopíme, ak si uvedomíme, koľko námahy roľnícka rodina vynaložila na vahan múky, aby z nej upiekla chlieb. Len zomlieť jeden kilogram obilia na jemnú chlebovú múku trvalo asi 3/4 hodiny. Mleli na žarnove - medzi dvoma ťažkými okrúhlymi kameňmi, ktorými otáčať bolo namáhavé i pre muža, mletie obilia však bola ženská práca.

